

MIRZO ULUG'BEK NOMIDAGI
O'ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETINING
JIZZAX FILIALI

**ZAMONAVIY INNOVATSION
TADQIQOTLARNING
DOLZARB MUAMMOLARI
VA RIVOJLANISH
TENDENSIYALARI:
YECHIMLAR VA ISTIQBOLLAR
RESPUBLIKA ILMIY-TEXNIK
ANJUMAN MATERIALLARI
TO'PLAMI**

**15-16-MAY
2026-YIL**

**Google
Scholar**

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI O‘ZBEKISTON MILLIY
UNIVERSITETINING JIZZAX FILIALI**

**ZAMONAVIY INNOVATSION TADQIQOTLARNING DOLZARB
MUAMMOLARI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI: YECHIMLAR
VA ISTIQBOLLAR**

*mavzusidagi Respublika ilmiy-texnik anjuman materiallari to‘plami
(2026-yil 15-16-may)*

JIZZAX-2026

Shuningdek, yuqori sinf o'quvchilari mustaqil qaror qabul qilishga va o'z fikrini himoya qilishga moyil bo'ladilar [2].

Xulosa qilib aytganda, boshlang'ich va yuqori sinf o'quvchilarida ijodiy qobiliyatlarning rivojlanishi o'ziga xos psixologik va pedagogik xususiyatlarga ega [2]. Boshlang'ich sinfda kreativlik asosan tasavvur, hissiyot va o'yin faoliyati orqali rivojlansa, yuqori sinflarda mustaqil fikrlash, tahliliy yondashuv va ilmiy izlanish asosida shakllanadi [5]. Ta'lim jarayonida zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llash, erkin ijodiy muhit yaratish va o'quvchilarning individual qiziqishlarini hisobga olish ularning kreativ salohiyatini rivojlantirishda muhim omil hisoblanadi [6]. O'qituvchi har bir yosh bosqichiga mos metodlardan foydalanishi orqali o'quvchilarning ijodiy fikrlashini samarali rivojlantirishi mumkin [1].

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Tolipov O'., Usmonboyeva M. *Pedagogik texnologiyalar nazariyasi va amaliyoti*. – Toshkent: Fan, 2017.
2. G'oziev E. *Umumiy psixologiya*. – Toshkent: O'qituvchi, 2015.
3. Davletshin M. *Yosh davrlari psixologiyasi*. – Toshkent, 2018.
4. Vygotsky L.S. *Imagination and Creativity in Childhood*. – Moscow, 1997.
5. Torrance E.P. *Creativity in Education*. – New York, 2006.
6. Karimova V. *Pedagogik mahorat asoslari*. – Toshkent, 2020.

IJODIY QOBILIYATLARNI RIVOJLANTIRISHGA MOTIVATSIYANING TA'SIRI

Rahmatullayeva Mushtariy Parda qizi

Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zbekiston Milliy universitetining Jizzax filiali
o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirishda motivatsiyaning o'rni va ahamiyati yoritilgan. Motivatsiyaning ichki va tashqi turlari, ularning inson ijodkorligiga ta'siri tahlil qilingan. Shuningdek, ijodiy qobiliyatlarning shakllanishida ta'lim, oila va rag'batlantirishning roli haqida fikr yuritilgan. Maqolada motivatsiyaning insonning mustaqil fikrlashi, tasavvuri va yangilik yaratish qobiliyatini rivojlantirishdagi ahamiyati ochib berilgan."

Kalit so'zlar: motivatsiya, ichki motivatsiya, tashqi motivatsiya, ijodiy qobiliyat, kreativ fikrlash, rag'batlantirish, mustaqil fikrlash, tasavvur.

Hozirgi zamon jamiyatida ijodkorlik va kreativ fikrlash insonning eng muhim sifatlaridan biri hisoblanadi. Fan, texnologiya, ta'lim va san'at sohalarining rivojlanishi insonlardan nafaqat bilim, balki yangicha fikrlash va muammolarga noodatiy yondashuvni ham talab qilmoqda[1]. Shu sababli ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish masalasi dolzarb ahamiyat kasb etadi. Ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirishda esa motivatsiya muhim omil sifatida namoyon bo'ladi[2]. Motivatsiya insonni maqsad sari

harakat qilishga, izlanishga, o'z ustida ishlashga va yangi g'oyalarni yaratishga undaydi.

Har bir inson tug'ma ma'lum bir salohiyat bilan dunyoga keladi. Ammo ushbu salohiyatning yuzaga chiqishi va rivojlanishi ko'p jihatdan uning ichki intilishi, qiziqishi va rag'batiga bog'liq bo'ladi[3]. Motivatsiya bo'lmagan joyda ijodiy faoliyat sustlashadi, inson o'z imkoniyatlarini to'liq namoyon qila olmaydi. Shu sababli motivatsiyaning ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirishdagi o'rni va ta'sirini o'rganish muhim hisoblanadi.

Motivatsiya — bu insonni muayyan faoliyatga undovchi ichki va tashqi omillar yig'indisidir[4]. U insonning ehtiyojlari, qiziqishlari, maqsadlari va intilishlari bilan chambarchas bog'liq. Motivatsiya tufayli inson o'z oldiga maqsad qo'yadi va unga erishish uchun harakat qiladi.

Psixologiyada motivatsiyaning ikki asosiy turi ajratiladi: ichki motivatsiya va tashqi motivatsiya[5]. Ichki motivatsiya insonning o'z qiziqishi, zavqi va ehtiyoji asosida faoliyat bilan shug'ullanishidir. Masalan, rassomning rasm chizishga bo'lgan muhabbati yoki yozuvchining ijod qilishdan zavq olishi ichki motivatsiyaga misol bo'ladi. Ichki motivatsiya ijodkorlikning eng kuchli manbasi hisoblanadi, chunki insonni chin dildan harakat qilishga undaydi.

Tashqi motivatsiya esa mukofot, maqtov, baho yoki moddiy manfaat kabi tashqi omillar orqali yuzaga keladi[2]. Masalan, tanlovda g'olib bo'lish yoki yuqori baho olish uchun harakat qilish tashqi motivatsiya hisoblanadi. Bu turdagi motivatsiya ham ma'lum darajada foydali bo'lsa-da, uzoq muddatli ijodiy faoliyat uchun ichki motivatsiya muhimroqdir.

Ijodiy qobiliyat — bu insonning yangi g'oya yaratish, muammolarga noodatiy yechim topish va yangilik qilish qobiliyatidir. Ijodkorlik insonning tasavvuri, fantaziyasi, mustaqil fikrlashi va kuzatuvchanligi bilan bog'liq bo'ladi.

Ijodiy qobiliyatlar quyidagi xususiyatlarda namoyon bo'ladi:

- yangicha fikrlash;
- muammolarni original hal qilish;
- tasavvur kengligi;
- mustaqil qaror qabul qilish;
- yangilik yaratishga intilish.

Bugungi kunda ijodkorlik faqat san'at sohasidagina emas, balki ilm-fan, biznes, texnologiya va kundalik hayotda ham muhim ahamiyatga ega.

Motivatsiyaning ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirishdagi ta'siri. Motivatsiya insonning faol bo'lishiga yordam beradi. Qiziqish va intilish mavjud bo'lsa, inson yangi bilimlarni egallashga va o'z ustida ishlashga harakat qiladi[3]. Bu esa ijodiy fikrlashning rivojlanishiga olib keladi. Masalan, musiqa bilan qiziqqan o'quvchi ko'proq mashq qiladi, yangi kuylar yaratishga urinadi va natijada uning ijodiy qobiliyati rivojlanadi.

Tasavvur doirasini kengaytiradi. Motivatsiya insonning tasavvurini boyitadi. Ijodiy faoliyat bilan qiziqib shug'ullangan inson turli g'oyalarni o'ylab topadi, yangilik yaratishga intiladi. Ayniqsa, ichki motivatsiya kuchli bo'lgan insonlarning fantaziyasi va tasavvur doirasi keng bo'ladi.

Mustaqil fikrlashni shakllantiradi. Ijodkor inson boshqalarning tayyor fikrlariga qaram bo‘lib qolmaydi. Motivatsiya insonni izlanishga, mustaqil xulosa chiqarishga va yangi qarashlarni ilgari surishga undaydi[5]. Bu esa ijodiy tafakkurning rivojlanishiga xizmat qiladi.

Qiyinchiliklarni yengishga yordam beradi. Ijodiy faoliyat jarayonida turli qiyinchiliklar va muvaffaqiyatsizliklar uchrab turadi. Ba‘zan insonning g‘oyalari amalga oshmasligi yoki tanqidga uchrashi mumkin. Kuchli motivatsiya esa insonni taslim bo‘lmaslikka, o‘z ustida ishlashni davom ettirishga undaydi[6]. Natijada inson tajriba orttiradi va yanada kuchliroq ijodkor bo‘lib shakllanadi.

O‘ziga bo‘lgan ishonchni oshiradi. Motivatsiya insonning o‘ziga bo‘lgan ishonchini mustahkamlaydi. Rag‘batlantirish, muvaffaqiyat va e‘tirof insonni yangi yutuqlarga ilhomlantiradi[2]. O‘ziga ishongan inson esa qo‘rqmasdan yangi g‘oyalarni ilgari suradi va ijodiy faoliyatda faol ishtirok etadi.

Ta‘lim jarayonida motivatsiyaning ahamiyati. Ta‘lim tizimida o‘quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish muhim vazifalardan biridir[1]. Bunda o‘qituvchilarning roli katta ahamiyatga ega. O‘qituvchi o‘quvchilarda qiziqish uyg‘ota olsa, ularning ijodiy imkoniyatlari kengroq namoyon bo‘ladi.

Quyidagi usullar motivatsiyani oshirishga yordam beradi:

- o‘quvchilarni rag‘batlantirish;
- erkin fikr bildirish imkonini yaratish;
- qiziqarli topshiriqlar berish;
- tanqid o‘rniga qo‘llab-quvvatlash;
- ijodiy tanlov va loyihalarni tashkil etish.

Bunday muhitda o‘quvchilar o‘z fikrlarini erkin ifodalaydi va yangi g‘oyalarni yaratishga intiladi[6]. Oilaning motivatsiyaga ta‘siri. Insonning ijodiy rivojlanishida oilaning ham o‘rni katta. Ota-onaning qo‘llab-quvvatlashi, rag‘batlantirishi va farzand qiziqishlariga e‘tibor berishi bolaning motivatsiyasini oshiradi. Aksincha, doimiy tanqid va bosim ijodiy qobiliyatlarning susayishiga olib kelishi mumkin[4]. Bolani kichik yutuqlari uchun maqtash, uning qiziqishlarini qo‘llab-quvvatlash va erkin fikrlashga imkon yaratish ijodiy rivojlanish uchun muhim omillardan hisoblanadi.

Xulosa qilib aytganda, motivatsiya ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirishning asosiy omillaridan biridir. U insonni faoliyatga undaydi, qiziqishini oshiradi, mustaqil fikrlash va yangilik yaratishga yordam beradi. Ayniqsa, ichki motivatsiya insonning ijodiy salohiyatini to‘liq namoyon qilishda muhim rol o‘ynaydi.

Bugungi kunda har bir insonning kreativ va innovatsion fikrlashi jamiyat taraqqiyoti uchun zarur hisoblanadi. Shu sababli ta‘lim muassasalari, oila va jamiyat yoshlarning motivatsiyasini oshirishga alohida e‘tibor qaratishi lozim. Kuchli motivatsiyaga ega inson esa o‘z ijodiy imkoniyatlarini ro‘yobga chiqarib, jamiyat rivojiga munosib hissa qo‘sha oladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Tolipov O‘., Usmonboyeva M. *Pedagogik texnologiyalar nazariyasi va amaliyoti*. – Toshkent: Fan, 2017.
2. G‘oziev E. *Umumiy psixologiya*. – Toshkent: O‘qituvchi, 2015.
3. Davletshin M. *Yosh davrlari psixologiyasi*. – Toshkent, 2018.

4. Vygotsky L.S. *Imagination and Creativity in Childhood*. – Moscow, 1997.
5. Deci E., Ryan R. *Intrinsic Motivation and Self-Determination in Human Behavior*. – New York, 1985.
6. Karimova V. *Pedagogik mahorat asoslari*. – Toshkent, 2020.
7. Torrance E.P. *Creativity in Education*. – New York, 2006.
8. Rahmatullayeva, M. (2021). O'QUVCHI SHAXSINI RIVOJLANTIRISHNING ASOSIY YO'NALISHLARI. *Журнал Педагогики и психологии в современном образовании*, 1(4).
9. Rahmatullayeva, M. (2021). XALQ PEDAGOGIKASIDA TA'LIM VA TARBIYA MASALARI. *Журнал Педагогики и психологии в современном образовании*, 1(4).

OTA-ONALIKDA HISSIY INTELLEKTNING BOLALAR RIVOJLANISHIGA TA'SIRINING NAZARIY ASOSLARI

Abdumurodova Feruza Nuriddin qizi

Annotatsiya: Maqolada ota-onalar bilan farzandlar o'rtasidagi o'zaro munosabatlar ota-onalarning hissiy intellektining bolalar rivojlanishiga ta'sirining nazariy asoslari aytib o'tilgan. Tadqiqotda oilaviy muhitni sog'lomlashtirish, tarbiya uslublarini takomillashtirish va bolalarda xavf omillarini kamaytirishga xizmat qiluvchi chora-tadbirlar tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: Ota-onalar, hissiy intellekt, oilaviy tarbiya, psixologik yordam, ota-ona ko'nikmalari, bola rivojlanishi.

Mamlakatimizda hozirgi kunda barcha aholining 97 foizi oilalarga birlashib yashaydi, qolgan uch foizi – ya'ni, yolg'iz qolgan keksalar, ota-onadan yetim bo'lib qolgan va Mehribonlik uylarida tarbiyalanayotganlar, boshqa yurtidan kelib vaqtinchalik O'zbekistonda istiqomat qilayotganlar ham oila a'zolari, yaqinlari, yurtdoshlari, turli davlat va nodavlat tashkilotlaridagi insonparvar odamlarning mehridan bahramand bo'lib kelishmoqda [1]. Shundan ham ko'rinib turibdiki bolalar rivojlanishiga eng katta ta'sir etib keluvchi dargoh oila va unda ishtirpok etib keluvchi insonlar ya'ni ota-ona hisoblanadi. Shu ma'noda oila – inson o'z baxti va saodati, orzu-havaslari, maqsad muddaolarini amalga oshiradigan, o'zini inson sifatida idrok etib hayot nashidasini suradigan muqaddas dargohlardan hisoblanadi [2]. Shunday qilib, biz ota-onalar har kuni namoyish etadigan emotsional intellekt ko'nikmalari va ular o'z farzandlariga o'rgatadigan emotsional intellekt ko'nikmalari o'rtasida kuchli bog'liqlik borligini aytib o'tsak xato bo'lmaydi. Shu asosida biz emotsional intellekt tushunchasiga tavsif berib o'tib ketsak ayni muddao bo'lar edi. Hissiy intellekt (EQ) - bu his-tuyg'ularni idrok etish, sharhlash, namoyish qilish, nazorat qilish va boshqalar bilan samarali va konstruktiv muloqot qilish va ular bilan aloqa qilish uchun